

BEZINT EER GIJ BEGINT

De Britse minister van defensie Geoff Hoon heeft maatregelen genomen om reservisten op te kunnen roepen met het oog op een eventuele actie tegen Irak. Zo luidde een persbericht van 7 januari jl. van het Britse Ministerie van Defensie. In eerste instantie gaat het om 1500 Britse reservisten, terwijl dit mogelijk uitgebreid kan worden tot een niet nader genoemd aantal militairen. Eerder in dezelfde week hadden de vs al aangekondigd een groot aantal reservisten te mobiliseren. Reservisten en reserve-eenheden maken in de vs en Groot-Brittannië een integraal onderdeel uit van de strijdkrachten.

Ook in Nederland is sinds de Defensienota 2000 sprake van reserve-eenheden. De kl kent sinds die tijd geen mobilisabele eenheden meer, maar heeft dit begrip ingewisseld voor reserve-eenheden en was begonnen hier concreet inhoud aan te geven. Met het verschijnen van de Najaarsbrief van ex-minister Korthals komt er waarschijnlijk een abrupt einde aan de ontwikkeling van dit voor de Nederlandse situatie nieuwe type eenheden. Een belangrijke maatregel, aangekondigd in de Najaarsbrief, die in verhouding weinig stof heeft doen opwaaien is het opheffen van alle reserve-eenheden van de kl vanaf 2004. Het is, aldus ex-minister Korthals, *'de meest radicale maatregel sinds in 1993 werd besloten tot de opschorting van de opkomstplicht waardoor de organisatie structuur en het aangezicht van de kl ingrijpend zijn veranderd. Dit zal nu, bij het besluit tot opheffing van de reservecomponent niet anders zijn.'*

Dit laatste mag op zijn minst een *understatement* genoemd worden. Dat Nederland ooit nog een beroep zal doen op reservisten om gevechtseenheden te formeren, zoals nu gebeurd is in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten, is hiermee feitelijk onmogelijk geworden. De enige capaciteit die resteert is onze Nationale Reserve, maar de huidige taakstelling en uitrusting van deze

eenheden is niet van dien aard, dat inzet in vredesoperaties ver buiten Nederland als gevechtseenheid voor de hand ligt.

Nu is er vanuit verschillende hoeken gereageerd op de voorstellen uit de Najaarsbrief van het demissionaire kabinet. Belangrijkste kritiek was dat de aangekondigde maatregelen vooral waren gebaseerd op de noodzaak tot bezuinigingen zoals afgesproken in het Strategisch Akkoord, en niet zijn afgeleid van een analyse van de internationale veiligheidssituatie zoals bijvoorbeeld de Defensienota 2000 die beschrijft. In het editoriaal van het januarinummer, *Stuurmanskunst*, constateerde de redactie dat *'de echte discussie over capaciteiten en middelen nog moet plaatsvinden. Het snijden in capaciteiten kan valide zijn. Dan moet het echter wel gaan om het elimineren van hetgeen door een nieuwe veiligheidssituatie overbodig is geworden of op een andere manier zeker kan worden gesteld'*.

Bekijken we de maatregel van het opheffen van de reservecomponent in het licht van de analyse van de veiligheidssituatie, dan ligt het voor de hand daarvoor terug te grijpen op het strategisch kader van de Defensienota 2000. Gebaseerd op een uitgebreide analyse van de veiligheidssituatie geeft de minister daarin een onderbouwing van de noodzakelijke omvang van de Nederlandse krijgsmacht, die op dat moment betaalbaar leek te zijn. In de eerste plaats valt dan op dat de krijgsmacht van 2000 in staat zou zijn geweest om, onder omstandigheden van een groot conflict, te kunnen toenemen van 76.000 tot 108.000 personen. Van deze toename zouden 22.500 personen voor de kl bestemd zijn.

Zoals gezegd werd het begrip reserve-eenheden voor de kl, voor het eerst geïntroduceerd in de Defensienota 2000. Tot die tijd spraken we over mobilisabele eenheden. Materieel van reserve-eenheden zou in vredetijd zo veel mogelijk gebruikt kunnen worden voor de versterking van parate eenheden omdat, anders dan in het verleden, geen rekening gehouden hoefde te worden met een algehele mobi-

lisatie met een korte waarschuwingstijd. Het reservebestand blijft volgens dezelfde Defensienota een verhoudingsgewijs kosteneffectief militair vermogen vertegenwoordigen, voor het geval hierop in de toekomst onverhoopt een beroep zou moeten worden gedaan. Hiervan geen gebruik maken werd als niet doelmatig bestempeld. Het financiële voordeel van opheffing van reserve-eenheden zou niet opwegen tegen het verlies aan capaciteit.

Nu, drie jaar na de Defensienota, alsnog beslissen de reserve-eenheden op te heffen geeft in elk geval aan dat de financiële nood erg hoog is. De Najaarsbrief spreekt immers niet van een gewijzigde veiligheidssituatie of gewijzigde taakstelling van de krijgsmacht als onderbouwing van de maatregel. Het strategisch kader uit de Defensienota 2000 staat nog steeds overeind.

De Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) heeft in de aanloop naar de Defensienota 2000, de toenmalige minister van advies gediend met het rapport *Ontwikkelingen in de internationale veiligheids-situatie sinds 1993*. De AIV adviseerde de minister daarin om, gebaseerd op een analyse van de internationale veiligheids-situatie, beter gebruik te maken van de mobilisabele component van de krijgsmacht, naast het direct verhogen van de paraatheid van eenheden. De AIV pleitte voor het omzetten van mobilisabele eenheden in reserve-eenheden en verwees hierbij naar de Amerikaanse en Britse praktijk op dit gebied.

Zoals we hierboven hebben gezien is dit advies in de Defensienota 2000 overgenomen, waarmee overigens niet gezegd is dat daarmee besloten zou zijn de Britse of Amerikaanse structuur te kopiëren. Natuurlijk dient aan het concept van reserve-eenheden voor de Nederlandse situatie nog concreet inhoud te worden gegeven. Ook beval de AIV de minister van defensie aan zeer terughoudend om te springen met het verder afstoten van mobilisabel materieel. De AIV wees in dat verband op het sluipenderwijs vervallen in het zogeheten 'recon-

stitutiemodel' waarbij *'in het licht van de lange waarschuwings- en voorbereidings-tijd voor een mogelijke hernieuwde groot-schalige dreiging het militair vermogen voor de algemene verdedigingstaak (tijdelijk) wordt afgestoten. Hieraan kleven een aantal serieuze nadelen. Het besluit tot het heroprichten van afgestoten eenheden kan, juist in tijden van spanning, escalerend werken. Bovendien is de aanschaf van nieuw materieel en het opleiden van het bijbehorende personeel – vooral van nieuw kader – kostbaar en zeer tijdrovend'*, aldus de AIV.

Minister Korthals stelt dat een alles omvat-ende heroverweging van alle capaciteiten, waarvan geen enkele op voorhand is uitgesloten, is geboden om onze krijgsmacht zo in te richten dat deze structureel betaalbaar blijft. De minister besluit zijn Najaarsbrief dan ook met de mededeling dat *'het pakket aan maatregelen waartoe uiteindelijk zal worden besloten een dermate fundamentele heroverweging van de doelen en de middelen van de krijgsmacht [is] dat het in de rede ligt het parlement hierover komend jaar een uitgebreide brief te sturen vóórdat aanpassingen in het reguliere plan – en begrotingsproces worden verwerkt.'*

De nu aangekondigde opheffing van de reserve-eenheden zal het aangezicht van de KL ingrijpend veranderen. Daarover bestaat geen twijfel. Het besluit verdient, net als het besluit tot afschaffen van de opkomstplicht, een gedegen onderbouwing. De Defensienota 2000 geeft die niet en de Najaarsbrief geeft ook geen strategische kader dat een dergelijk besluit onderbouwt. Bij dit soort besluiten moet je niet over één nacht ijs gaan. De afschaffing van de opkomstplicht werd destijds voorafgegaan door 'zware' adviezen van o.a. de Commissie Dienst-plicht (Meijer) en vooral een brede discussie, voordat de Prioriteitennota de weg aangaf naar het nieuwe beroepsleger. Laten we hopen dat de aangekondigde brief van de minister in de fundamentele heroverweging van de doelen en de middelen van de krijgsmacht, dit onderwerp de aandacht geeft die het verdient.